

ข้อคิดเกี่ยวกับวิกฤตเศรษฐกิจ

วรากรณ์ สามโกเศศ

วันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551

เมื่อเร็วๆ นี้ผมได้มีโอกาสเสวนากับผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านเกี่ยวกับผลจากวิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้ ที่ประชุมได้แสดงความเห็นกันหลายประการ ผมขอนำบางประเด็นมาเผยแพร่ต่อและขอถามความเห็นส่วนตัวด้วย

สถาบันคลังสมองแห่งชาติผู้ริเริ่มการหารือครั้งนี้เป็นองค์กรอยู่ภายใต้การสนับสนุนของมูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย โดยมี ดร.พิเชฐ ดุรงคเวโรจน์ วิศวกรหนุ่มไฟแรงผู้มีความสามารถจากมหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรีเป็นผู้อำนวยการ สถาบันนี้ได้ผลิตกรอบแผนอุดมศึกษา 15 ปี เมื่อปีที่แล้ว อีกทั้งมีศูนย์ศึกษาเพื่อพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตก ศูนย์ศึกษาระบบความปลอดภัยอาหารและโภชนาการ ศูนย์ศิลปะการละครเพื่อการพัฒนา ฯลฯ พูดสั้นๆ ก็คือเป็น Think Tank หนึ่งของสังคมไทย

ประเด็นแรกที่ได้มาจากการคุยกันก็คือการว่างงานจะเป็นปัญหาใหญ่ในช่วงเวลา 2-3 ปีข้างหน้า โรงงานอุตสาหกรรมเริ่มปลดลดคนงานเพิ่มมากขึ้นทุกที ถึงวันนี้อาจเป็นเรื่อนหมื่นแล้ว อุตสาหกรรมที่ถูกระทบคือชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า สิ่งทอเสื้อผ้า อาหารแปรรูป อาหารทะเล จิวเวลรี่ ฯลฯ

ถึงแม้บ้านเราจะส่งสินค้าออกไปสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ยุโรป รวมประมาณร้อยละ 30 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด แต่การส่งออกของเราอีกจำนวนไม่น้อยเป็นชิ้นส่วนที่ส่งไปจีนและประเทศอื่นๆ ที่ไปรวมกันผลิตเป็นสินค้าออกไปยัง 3 กลุ่มประเทศข้างต้น เมื่ออำนาจซื้อและความต้องการสินค้าต่างประเทศน้อยลง สินค้าที่ส่งตรงไปจากไทย รวมทั้งชิ้นส่วนของสินค้าที่ส่งอ้อมไปจากไทยก็ย่อมถูกระทบอย่างแน่นอน หากรวมทั้งสองส่วนนี้เข้าด้วยกันก็อาจมีมูลค่าถึงร้อยละ 50-60 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดก็เป็นได้

ความผันผวนของเศรษฐกิจโลกจึงกระทบแรงงานในโรงงานที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ ส่วนหนึ่งของแรงงานซึ่งอาจมีจำนวนมากขึ้นทุกทีเมื่อหางานในโรงงานยากมากขึ้นใน

เวลาต่อไปก็จะกลับบ้านไปสู่เกษตรกรรมอันเป็นฐานหลักของสังคมเรา และดำรงชีพแนวเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนเมื่อตอนวิกฤตปี 2540

คำถามก็คือ สมควรปล่อยให้เขากลับไปอยู่บ้านปลูกข้าวเลี้ยงสัตว์ รับจ้างงานอิสระบ้างเท่านั้นหรือ เขาควรได้เรียนรู้และมีทักษะเพิ่มขึ้นในช่วงเวลาลำบากนี้หรือไม่ เพื่อที่ว่าเมื่อเศรษฐกิจเข้าสู่สภาวะปกติ เขาจะได้กลับสู่ตลาดแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้นและมีความสามารถเป็นอิสระมากขึ้น

ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม เช่น ในช่วง 2-3 ปีข้างหน้า ถ้าเขาเพาะเลี้ยงปลาสวยงามเป็น รู้จักปลูกไม้ประดับราคาสูง ปลูกต้นปาล์มราคาสูง ผลิตปุ๋ยชีวภาพเป็น ปลูกผักคุณภาพดีเป็น ทำการค้าเล็กๆ น้อยคล่องขึ้น เลี้ยงปลา และผสมพันธุ์ปลาเป็น รู้จักวิธีแปรรูปอาหาร เลี้ยงไก่และตอนไก่เป็นผลิตอาหารสัตว์เองเป็น ฯลฯ ชีวิตในยามยากของเขาก็จะกลายเป็นช่วงเวลาแห่งการฝึกฝนตนเอง เพื่อให้มีความพร้อมยิ่งขึ้นเมื่อออกไปสู่ตลาดแรงงานอีกครั้ง

ยิ่งถ้าในช่วงเวลานี้ ภาครัฐมีเงินให้เขาทำกิจกรรมเหล่านี้ พร้อมกับชี้แนะให้รู้จักใช้เงินที่เขาได้รับมาเป็นก้อน เมื่อออกจากโรงงานก็จะทำให้การ "ฝึกฝน" นี้มีความหมายยิ่งขึ้น

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการฝึกฝนอาชีพ สามารถช่วยได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะถ้าได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นพื้นที่ที่แรงงานเหล่านี้อาศัยอยู่เป็นผู้ประสาน สร้างความรู้และทักษะให้แก่แรงงานที่เป็นพลังสำคัญของชาติเหล่านี้

ประเด็นที่สอง สิ่งที่เศรษฐกิจไทยต้องการในขณะนี้และในเวลาอันใกล้คือ การกระตุ้นเศรษฐกิจทุกหัวระแหง ภาครัฐต้องสร้างงานเพื่อให้เกิดรายได้ เกิดอำนาจซื้อและเกิดกิจกรรมเศรษฐกิจ

ทางออกของแรงงานจำนวนไม่น้อย

วิธีการหนึ่งซึ่งจะช่วยการจ้างงานทันที คือการ "ซ่อม" สิ่งก่อสร้างทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นถนน คูคลองหนองบึง วัด โรงเรียน สาธารณสถาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบ้านที่พักอาศัย

ถ้ารัฐให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแก่ประชาชนเพื่อเอาไปซ่อมแซมบ้านโดยเฉพาะ และให้มีช่วงระยะเวลาปลอดหนี้ 2-3 ปี เชื่อได้ว่าจะเกิดการจ้างงานอย่างมหาศาลขึ้นทันทีในประเทศและเป็นที่ยอมรับกันดีว่าการก่อสร้างเป็นกิจกรรมเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดผลพลอยได้หลายทาง เช่น แรงงานได้ค่าจ้าง เกิดดีมานด์ของหิน ทราย กรวด ซีเมนต์ ช่างไม้ ช่างปูน ช่างเหล็ก ฯลฯ

การซ่อมแซมบ้านก็คือ การสร้างเสริมทุนอย่างหนึ่งให้แข็งแรง เป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนซึ่งทำให้เกิดการจ้างแรงงานและเกิดรายได้ รวดเร็วกว่า เมกะโปรเจกต์ที่ต้องใช้เวลามากในการกู้เงิน ในการประมูล เตรียมงาน ฯลฯ ค่าก่อสร้างส่วนใหญ่คือค่าเครื่องจักร อุปกรณ์ก่อสร้าง ซึ่งล้วนนำเข้าจากต่างประเทศ ถ้าไรส่วนใหญ่ก็ตกอยู่กับบริษัทก่อสร้างต่างประเทศที่มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีระดับสูง (เช่น การขุดเจาะอุโมงค์)

ประเด็นที่สาม ปัญหาอาชญากรรมกำลังจะเกิดขึ้นในสังคมไทยอันเนื่องมาจากการว่างงานขนาดใหญ่ ผู้ที่จะเดือดร้อนมากที่สุดคือ แรงงานต่างด้าว (เข้าใจว่ามีกว่า 1 ล้านคนในประเทศเรา) ซึ่งจะเป็นคนกลุ่มแรกที่ถูกกระทบ เพราะง่ายต่อการถูกออกจากงาน ส่วนใหญ่จะไม่ได้รับเงินชดเชย จะไปถกเถียงกับนายจ้างก็ไม่ใช่เรื่องง่าย และการกลับบ้านก็คือการกลับสู่การขาดเงินสด

แรงงานต่างด้าวในบ้านเราโดยทั่วไปถือได้ว่า "มีความประพฤติดี" มีกรณีของก่อเรื่องร้ายๆ ไม่มากนักเมื่อเทียบกับจำนวนที่อยู่ในบ้านเรา อย่างไรก็ตามเมื่อเขาอยู่ในสภาพว่างงาน ไร้ญาติขาดที่พึ่ง ขาดรายได้ โอกาสจะปรับตัวสู่ภาคเศรษฐกิจที่ไม่เป็นทางการเช่น ซีมอเตอร์ไซด์รับจ้าง เซ็นรถขายของ ขายอาหาร ฯลฯ เป็นเรื่องยาก อีกทั้งไม่มีที่ดินที่จะทำให้เขากลับไปทำการเกษตรได้ ดังนั้น โอกาสที่บางคนจะหันหน้าสู่การประกอบอาชญากรรมจึงมีสูง

การว่างงานของแรงงานไทยอย่างกว้างขวางก็อาจนำสู่ปัญหาอาชญากรรมได้เช่นเดียวกัน แต่แรงงานเหล่านี้มีทางเลือกมากกว่าแรงงานต่างด้าว โชคดีที่ที่ดินส่วนใหญ่ของบ้านเรามีได้อยู่ในมือของเจ้าที่ดินดังเช่นบางประเทศ ดังนั้น การกลับไปทำการเกษตรเองจึงสามารถเป็น

ในปัจจุบันหากจะไปไหนมาไหนในยามวิกาล ไปในที่ลับตาคน จึงต้องระวังมากกว่าปกติ การฉกชิงวิ่งราวกลางวัน แสกๆ ในที่ชุมชนหนาแน่นก็เริ่มมีให้เห็นกันบ้างแล้วในขณะนี้

ทั้งสามประเด็นข้างต้นเกี่ยวกับวิกฤตเศรษฐกิจชวนให้น่าขบคิด พิจารณาและนำไปสู่การปฏิบัติ ปัญหาการว่างงานครั้งนี้จะมีความรุนแรงไม่น้อยและอยู่กับสังคมไทยเรานานพอควร และผู้ที่ได้รับกรรมมากที่สุดคือ แรงงานต่างด้าว ผู้ใช้แรงงานไทย และผู้ประกอบการ SME"s ที่ผูกพันกับการส่งออก